Крищенко А. Є. - заступник Голови Національної поліції України - начальник Головного управління Національної поліції у місті Києві

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Боротьба з корупцією та її проявами стали для нашої держави необхідною умовою для подальшої інтеграції до європейських цінностей.

Серед заходів із попередження та боротьби з корупцією, відповідно до ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700^11 [1], передбачено обов'язок осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, подавати декларації. Зазначені особи зобов'язані щорічно подавати необхідні відомості шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за минулий рік.

Слід відзначити, що електронне декларування максимально зачіпає всі фінансові особливості стану осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, з огляду на що, у разі належного підходу, дає змогу здійснювати дієвий моніторинг корупційної складової державного життя загалом та кожної посадової особи окремо.

Практика подання електронних декларацій є новою для українських чиновників, але західні фахівці наголошують на важливості цього кроку та вважають його вагомим важелем у протидії корупції в державі.

Офіційно система подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування розпочала свою роботу з 00 год 00 хв 1 вересня 2016 року. 30 жовтня завершився перший етап подачі е-декларацій українськими чиновниками, що займають згідно зі ст. 50 зазначеного Закону відповідальне та особливо відповідальне становище. Слід відзначити, що за результатами перевірки зведення Єдиного реєстру електронних декларацій, за даними Генеральної прокуратури України, вже встановлено факти ненадання або несвоєчасного надання інформації про суттєві зміни в майновому стані народних депутатів та інших суб'єктів декларування.

Досить важливим фактором є те, що, попри певні негаразди, система подання та оприлюднення декларацій все ж таки є сертифікованою, адже з 1 вересня 20і6 року Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України провела державну експертизу та видала Атестат відповідності комплексної системи захисту інформації для забезпечення легітимного функціонування реєстру електронного декларування.

Цей сертифікат зняв багато питань, що обов'язково поставали б у майбутньому стосовно допустимості використання відомостей із системи як доказів під час розгляду кримінальних проваджень.

Так, заповнення е-декларацій є обов'язковим, а надані відомості підлягають перевірці. На Національне агентство з питань запобігання корупції, відповідно до ст. 48 Закону, покладено обов'язок контролю та перевірки наданих декларацій. Слід відзначити, що це досить значний обсяг роботи, передусім через велику кількість осіб, що повинні заповнювати е-декларації. Такий стан дещо нівелює диспозиція ст. 49 Закону, відповідно до якої державні органи, органи влади АР Крим, органи місцевого самоврядування, а також юридичні особи публічного права зобов'язані перевіряти факт подання суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали), декларацій та повідомляти Національне агентство про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких документів.

Позитивним моментом вважаємо також вилучення норми Закону стосовно перевірки відомостей вказаних у декларації впродовж 90 днів, адже протягом цього часу перевірити навіть незначний відсоток посадових осіб неможливо. На цей час термін перевірки обмежується періодом здійснення суб'єктом декларування діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а також протягом трьох років після припинення такої діяльності.

Серед проблемних відкритим залишається питання щодо способів перевірки інформації з е-декларацій про суми готівкових коштів, оскільки закон не наділяє Національне агентство з питань запобігання корупції та іншим правоохоронним органам подібних повноважень. Задекларована інформація про наявність готівкових коштів у посадової особи може бути корисною у разі проведення слідчих (розшукових) дій по інших кримінальних провадженнях, наприклад проведення обшуку в справі про хабарництво та виявленні незадекларованої значної суми готівкових коштів.

Слід зазначити, що обов'язковість унесення відомостей фінансового характеру до е-декларацій підкріплена юридичною відповідальністю за порушення у цій сфері.

Несвоєчасне подання або зазначення в декларації завідомо недостовірних відомостей може тягнути за собою дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність.

Вид відповідальності залежить від суми, на яку відрізняється задекларoване майно або інший об'єкт декларування від достовірного. На суму менше 100 мінімальних заробітних плат може настати відповідальність дисциплінарна, від 100 до 250 - адміністративна (ст. 172^6 Кодексу України про адміністративні правопорушення), понад 250 - кримінальна (ст. 366^1 Кримінального кодексу України) [2-3].

Причому в законодавстві не визначено, у який бік (зменшення або збільшення) буде відрізнятись задекларoване майно від достовірного. Апріорі ці заходи спрямовані на боротьбу з приховуванням, тобто заниженням матеріального стану посадовців, що є індикатором його протиправної посадової діяльності. Водночас кримінальна

відповідальність може настати і в разі завищення своїх статків посадовою особою (мета може бути різною, наприклад піар).

Санкція, визначена в ст. 366^1 Кримінального кодексу України, передбачає досить важку відповідальність - позбавленням волі на строк до двох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

У Верховній Раді України зареєстровано проект Закону № 5175 «Про внесення змін до статті 366^1 Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за декларування недостовірної інформації». У документі запропоновано суттєво посилити відповідальність за декларування недостовірної інформації шляхом видалення альтернативного покарання у вигляді штрафу або громадських робіт та збільшення терміну позбавлення волі на строк від восьми до дванадцяти років, з конфіскацією незаконно набутого майна.

Ми цілком погоджуємось із запропонованим у проекті додатковим покаранням у вигляді конфіскації незаконно набутого майна, походження якого суб'єкт декларування не зможе пояснити. Але таке суттєве покарання за декларування недостовірної інформації вважаємо не доцільним, адже шкоду суспільним відносинам завдає не стільки власне факт декларування недостовірної інформації, скільки факт отримання незаконного доходу, певних протиправних дій спрямованих на «збагачення», за який уже і потрібно карати сповна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700^И. - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page. - Назва з екрана.

2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-Ш. - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/paran3155#n3155. - Назва з екрана.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс] : Закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073^. - Режим